Onze Twentse bossen, een dorado voor Mycologen.

Met tekeningen van den schrijver.

In een kort overzicht een indruk te geven van de rijkdom aan paddestoelen in ons Twenteland, zal geen gemakkelijke taak zijn ; daarom zal ik me in hoofdzaak bepalen tot ons meest bezochte excursieterrein, het prachtige Twickelerbos bij het stadje Delden. Heel belangrijke vondsten werden hier genoteerd en de algemenere soorten komen er in topvorm voor. Bovendien zullen we er dikwijls op een klein gebied een hoeveelheid materiaal vinden, voldoende om enige weken hiermede het hoofd te breken.

Als we zo zoekend en snuffelend een der hoofdwegen bewandelen in het Twickelerbos, zal ons zeer spoedig deze overdadige veelvormigheid opvallen en gespannen bezighouden. We maken dan kennis met vele zwammen, welke ieder op haar eigen wijze sporen vormen en deze beveiligen tegen mogelijke gevaren van buitenaf.

Enige prachtige zachtgroen getinte exemplaren van Groene Russula (*Russula graminicolor)* demonstreren overtuigend hun plaatjes, waarop zich de sporen vormen. Minder opvallend is dit bij de stekelzwammen, welke groeien in de dikke humuslaag aan weerszijden van de straat ; deze immers vormen de sporen aan de fijne stekeltjes onder de hoeden. We vinden zeker de Gele Stekelzwam (*Hydnum repandum*), Oranje Stekelzwam (*H. aurantiacum*), Komvormige Stekelzwam (*H. cyathiforme*), Geschubde Stekelzwam (*H. imbricatum*) en letten we heel goed op, dan zullen we ongetwijfeld ook het Oorlepeltje vinden, groeiend op een halfvergane dennekegel. Deze *Hydnum auriscalpium* is een wel zeer interessante vondst.

Ondertussen vinden we Clavaria's ofwel Koraalzwammen. Enige wil ik slechts noemen, n.l. de eerst gele, later groenachtig verkleurende Dennenkoraalzwam (*Clavaria abietina*). Verder zijn er de Fraaie Koraalzwam (*Clavaria formosa*) en de Rechte Koraalzwam (*Ramaria stricta*) in prachtexemplaren.

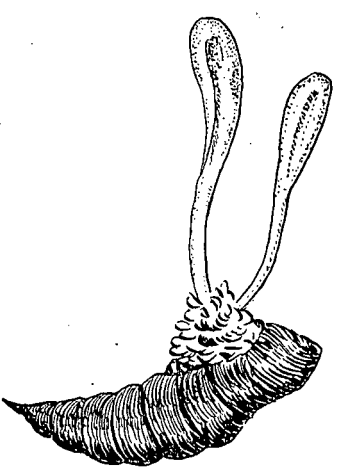
Een typisch ding met een onaangename geur (naar zweetvoeten) is de op een koraalzwam lijkende korstzwam *Telophora palmata.*

Even worden we geboeid door een massaal optreden van Zwarte Kluifjeszwammen (*Helvella lacunosa*) ; deze leveren ons microscopisch veel aantrekkelijks met hun z.g. zakjes, waarin meestal 8 sporen netjes op een rijtje liggen, wachtend op een gelegenheid om te ontsnappen. Dit is prachtig te zien bij de vrij zeldzame Varkensoortjes (*Otidea onotica*). Eveneens zullen we de Witte Kluifjeszwam (*Helvella crispa*) en *Helvella elastica* vinden. Daartussen, vlak op de bodem, groeien leuke Vogelnestzwammetjes in drie soorten, doch vooral *Cyathus striatus* en *Cyathus olla,* merkwaardige dingen met „peridiolen", welke op eitjes lijken in een nestje.

Het is voor ons Twentenaren, meestal geen bijzonderheid drie soorten *Cordiceps* te vinden, welke eigenlijk alle drie even merkwaardig zijn. De meest voorkomende, de Truffelknotszwam (*Cordiceps ophioglossoidès*), heeft niet alleen een vreemd klinkende naam, doch ook een vreemde groeiplaats ; ze parasiteert namelijk op onder de grond voorkomende hertentruffels, ook al zwammen. *Cordiceps militaris* is de z.g. Rupsendoder. Als we dit kleine oranje knotsje voorzichtig uitgraven, zullen we de rups of pop vinden, waaraan ze de kracht heeft ontrokken om zelf te kunnen groeien en sporen te kunnen verspreiden. Last not least noem ik de grootste van dit edele drietal, *Cordiceps capitata*, eveneens groeiend op een truffel *Elaphomyces granulatus*.

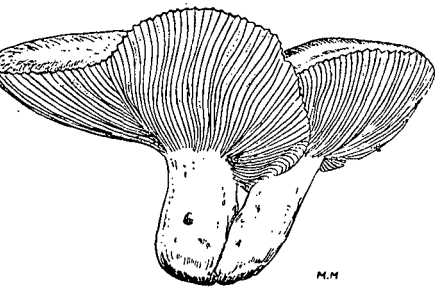
Het spreekt welhaast vanzelf, dat we de beide stinkzwammen zullen aantreffen, n.l. de Grote Stinkzwam (*Phallus impudicus*) en de Kleine Stinkzwam (*Mutinus caninus*) in vele stadia van ontwikkeling. Onder de gaatjeszwammen treffen ons bijzonder de geweldig grote exemplaren van de Reuzenzwam (*Polyporus giganteus*), ieder jaar voorkomend op dezelfde plaats, half verscholen onder struikjes. Van deze groep noem ik U verder slechts Eikhaas (*P. frondosus*), laag aan de voet en de Zwavelzwam (*P. sulphureus*), hoog in de eiken ; de Sparrenhoutzwam (*P. Schweinitzii*) en de Berkenzwam (*P. betulinus*) en zeer zeker de grote lappen der Biefstukzwam (*Fistulina hepatica*) zullen we vinden. Deze laatste is eetbaar ; gebakken in boter en genuttigd met fantasie lijkt ze enigszins op vlees. Iets smakelijker vind ik de Cantharellen.

De plaatjeszwammen liet ik vrijwel buiten beschouwing, toch vormen deze de hoofdschotel op onze excursies, maar ze leveren de meeste moeilijkheden met het determineren. Men kan er wel haast op rekenen een twaalftal soorten Mycena's te vinden op een ochtendexcursie. Die alleraardigste tere klokjes met hun typische kenmerken leveren ons dankbaar materiaal om te tekenen of te schilderen. De ene heeft een melkgevende steel, *Mycena galopoda*, de andere een bloedende-, *M. sanguinolenta*. Weer een andere bezit een gebogen steel, groeiend op beukenbladeren, *M. fagetorum*, ofwel een slijmerige steel, *M. epipterygia* of *M. epipterygioides*. Even bewonderen we het prachtige rose of paars van het Elfenschermpje

Rupsendoder.

M.M.

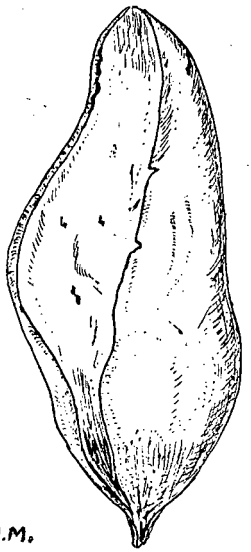
Groene Russula.

(*M. pura*) en het tere geel van *M. flavoalba*), zoals de naam zegt met gele hoed en witte plaatjes. Eén onzer mooiste vondsten was steeds *M. adonis* prachtig rood gekleurd; doch deze is gevallen als oorlogsslachtoffer. De groeiplaats van onze Adonis werd namelijk omgeploegd door zware Amerikaanse rupsbanden.

Prachtige groepen van *Pholiota squarrosa*, de Geschubde Bundelzwam, dwingen onze bewondering af; ze zijn even mooi als Goudvlieszwam (*Ph. aurivella*) en Gouden Bundelzwam (*Ph. aurea*). Nog mooier en warmer oranje vond ik *Ph. flammans*, die me even na de bevrijding een schok van vreugde gaf.

Van de Russula's noemde ik reeds de Groene Russula, doch van deze groep komen buitengewoon veel soorten voor, welke ons nogal moeilijkheden brengen. Toch bekoort ons deze familie door mooie kleuren en vormen en door de dikke doch broze stelen.

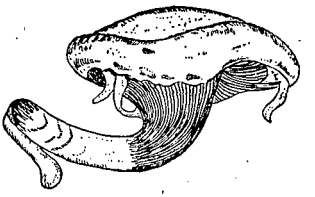
Een bijzondere voorliefde koesteren we voor de Ridderzwammen, de Tricholoma's. Opvallend is het optreden van de Grote Paarse Ridderzwam (*Tricholoma nudum*). In geweldige heksenkringen komt deze langs een der hoofdwegen in ons bos voor, evenals *Tr. conglobatum*, „de saamgehoopte".

Varkensoortje.

De iets minder fraaie, doch zeldzamere Narcis-ridderzwam (*Tr. sulphureum*) valt op door haar geur naar onze Trompetnarcis. Doch de door ons gevonden Zeepzwam (*Tr. saponaceum*) riekt noch naar groene-, noch naar toilet- of scheerzeep. Een aangenamer geurtje bezit de z.g. Witte Duif (*Tr. columbetta*); niet te verwarren met de gevlekte Collybia, welke veel talrijker en minder fraaie roestvlekken heeft.

Vrijwel alle hier te lande voorkomende Amanieten kunnen we in Twente vinden. Prachtige groepen

Pleurotus corticatus.

van de bekende Vliegenzwam (*Amanita muscaria*) tot de zeldzamere Porphyramaniet (*A. porphyria*), de Vroege Witte Knolzwam (*A. virosa*) en *A. phalloides*, de dodelijk giftige doch mooie Groene Knolamaniet.

Van de Lepiota's, de Parasolzwammen, missen we helaas nog steeds de grote en de Knolparasolzwam in ons Twickelerbos, doch in de kleinere soorten zijn we behoorlijk gesorteerd. Heel trots zijn we met onze tot nu toe alleen in Nederland waargenomen *Lepiota odorata*, de Geurende Parasolzwam of odeurzwam. Een heel merkwaardig ding, dat echter niet bij de Lepiota's schijnt te behoren en thans *Coolia* wordt genoemd naar Mej. Cath. Cool, welke dit zwammetje in 1916 het eerst heeft beschreven. In 1942 vonden we hiervan opnieuw een massa langs dezelfde hoofdweg waaraan we reeds zoveel te danken hebben.

Soms treffen we oude beukenbomen van onder tot boven vol met de Porceleinzwam (*Armillaria mucida*), een gevaar voor onze bomen, doch een onvergetelijk schouwspel opleverend. Op bomen vinden we verder dikwijls de bekende Oesterzwam (*Pleurotus ostreatus*) of we zijn zo gelukkig de zeldzamere *Pl. corticatus* te vinden, een prachtig witte of grijze zwam met exentrische steel; resten van een velum draperen de hoedrand.

Laat in de herfst verschijnen dikwijls na de eerste nachtvorst vele Hygrophorus-soorten, slakachtig slijmerige paddestoelen. Hun Hollandse benaming als Dennenslijmkop of bruine slijmkop schrikt ons evenwel niet af ze te plukken en nader te bekijken. Van hetzelfde geslacht vinden we nog de prachtige rode Scharlaken- en Menie wasplaat, (*Hygrophorus coccinius* en *H. miniatus*).

Al de prachtige melkzwammen te noemen, is ondoenlijk; meestal met vage kleuren en typische geurtjes blijven ze voor ons aantrekkelijk, alhoewel de determinatie dikwijls een „brandende kwestie" wordt door het meer of minder scherpe melksap. Ik kan U de verzekering geven, dat dit geslacht heel wat vertegenwoordigers telt in ons bos.

Zo kan ik ook niet te uitvoerig zijn met het geslacht der Gordijnzwammen. Onder deze bewonderenswaardige *Cortinarii* komen prachtstukken voor om te tekenen of te schilderen, veelal door hun gordijntje en resten daarvan op steel of hoedrand. Vooral op de stelen vormen deze resten strepen of mooie armbanden. Denk maar eens aan de kostelijke Armbandzwam (*Telamonia armillatus*) en de Berken gordelsteel (*T. bivelus*) en *T. bruneus* of *T. hemitrichus*, allen voorkomend op zo'n uniek walletje met berken, tussen prachtig fluweelgroen mos. In het loofbos vinden we de heerlijk fijn roodgestippelde Gordijnzwam, *Inoloma bolare*, en de fraaie Diksteel Gordijnzwam (*Phlegmacium variicolor*).

Heel vluchtig liet ik de plaatzwammen de revue passeren, veel geslachten noemde ik niet, nog meer „glinsteringen" sloeg ik over, om nog even de Boleten te kunnen memoreren. Immers deze grote groep van buisjeszwammen mogen we niet onopgemerkt laten, om-

dat deze veel vertegenwoordigers heeft in onze omgeving. Behalve de Satansboleet en naar ik meen *Boletus impolitus,* komen alle soorten voor, welke genoemd zijn in het paddenstoelenboek van Cath. Cool en van der Lek.
Imponerende exemplaren doen ons in bewondering overdenken, op welke frappante wijze de buisjes het sporendragende oppervlak enorm vergroten, zodat millioenen sporen die buisjes verlaten kunnen. Een geringe afwijking uit hun verticale stand stagneert deze sporenval, doch een kleine buiging van de steel herstelt meestal deze verstoring. Let eens op, hoe sterk verankerd die grote boleten in de bosgrond vastzitten, zodat geen najaarsstorm of een knabbelend eekhoorntje een ramp zal veroorzaken.

Welke boleet het aardigste is, de Indigo boleet (*Boletus cyanescens*) met de raadselachtige blauwkleuring, de Holsteel boleet (*B. cavipes*), de prachtige Heksenboleet (*B. miniatoporus* of *luridus*) of dat leuke kleine Gepeperde Boleetje (*B. piperatus*) ik weet het niet. Ook vinden we er hier nog één op de aardappelbovist (*Scleroderma vulgaris*) als klaploper, n.l. *Boletus parasiticus.*

Hebeloma's, Inocybe's, Psalliota's, Stropharia's, Psathyra's Hypholoma's, Coprinus, Polyporus, Lycoperdon's komen hier in grote menigte voor ; ze zullen voor ons steeds een dankbaar studieobject vormen, doch ook voor een oppervlakkige beschouwer en natuurliefhebber veel aangename en onvergetelijke ogenblikken brengen. Ik heb getracht enig idee te geven van ons schone en paddestoelenrijke Twickelerbos, doch besef dat het bij deze benadering hoe onvolledig ook, moet blijven. Thans aan U de beurt dit schone in al z'n vergankelijke glorie te aanschouwen en U te verdiepen in de oneindige veelvormigheid dezer vruchtlichamen.

Hengelo M. G. J. MEIJER.

Voorjaars-folklore in Twente.

Vergeten oord, door slag noch strijd,
Der Faam gewijd, in 't grijs verleden.

Zo bezong Potgieter ons Twente, dat thans wel allerminst een vergeten oord meer is, doch dat door zijn snelle, industriële ontwikkeling omhoog werd gestuwd en thans behoort tot de meest nijvere en bloeiende gewesten van ons vaderland. Merkwaardig is het dat, niettegenstaande deze snelle evolutie en de daarmede gepaard gaande toevloed van „vreemde" elementen, Twente in veel opzichten toch zo geheel zichzelf is gebleven. De Twentenaar hangt aan zijn grond, aan zijn vertrouwde dialect en vooral aan zijn oude volksgebruiken die hij, in vrede en in dagen van strijd, heeft weten te handhaven en zuiver te houden. De redactie heeft mij gevraagd een overzicht te willen geven van de thans nog le-